Nr 14 WARSZAWA, GRUDZIEŃ 1949 R. Rok V

BIULETYN BIURA TURYSTYKI MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

Miesięcznik dla organizatorów turystyki masowej

Zagadnienia turystyki w Polsce, a w szczególności zagadnienia ruchu masowego dla świata pracy, stwarzają konieczność specjalnego zajęcia się zagadnieniem organizacji turystyki, tak w ujęciu ogólnym, jak też w organizacji poszczególnych imprez turystycznych.

Zmierzając do właściwego ujęcia organizacjina odcinku aktywu terenowego, Biuro Turystyki zorganizowało w okresie od 15. XI. do 9. XII. kursy przeszkolenia turystycznego, w których wzięło udział ok. 120 przedstawicieli organizacji, jak CRZZ, FWP, Związek Samopomocy Chłopskiej, referatów turystycznych urzędów wojew., referatów turystycznych Dyrekcyj Kolejowych, Biura Turystyki itp.

Rozpoczęta w ten sposób praca organizacyjnamusi być prowadzona dalej. Prowadzona być ona może z jednej strony przez dalsze kursy przeszkoleniowe, przez utworzenie Studium Turyzmu przy wyższej uczelni itp., ale równolegle iść musi praca instruktarzowa dnia codziennego.

Organem tej pracy będzie miesięcznik p. n. „Turystyka", który w miejsce likwidującego się równocześnie „Biuletynu Biura Turystyki" wejdzie na rynek wydawniczy. Zadania podstawowe turystyki, którymi są wychowanie społeczno-polityczne, element oświaty, zagadnienie zbliżenia robotnika do wsi i chłopa do miasta, oraz elementy zdrowotności i poznania własnego kraju, znaleźć muszą niezależnie od elementów intruktarzowych swój wyraz w nowym miesięczniku.

Hasłem naczelnym pisma będzie „Turystyka masowa dla świata pracy w Polsce!".

Turystyka ma nie tylko uczyć, nie tylko wychowywać, nie tylko stanowić element zdrowotny, ale również przez element piękna krajobrazu, możliwości poznawania innego współobywatela na tle jego warunków pracy, jego osiągnięć, wnieść radość życia, jako elementy składowe znojnego dnia pracy.

Dla właściwego ujęcia kierunku pisma, dla osiągnięcia elementu koordynacji i współpracy, zaproszono do komitetu redakcyjnego nowego miesięcznika przedstawicieli C. R. Z. Z., F. W. P., Związku Samopomocy Chłopskiej, Związku Młodzieży Polskiej, Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego, Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, Polskiego Związku Narciarskiego, Polskiego Związku Kajakowego, Polskiego Związku Kolarskiego, Polskiego Związku Motorowego, oraz zapewniono sobie współpracę z innymi organizacjami, pracującymi chociażby częściowo na odcinku turystyki.

Pismo wydawane będzie początkowo w niewielkim nakładzie 2 do 3 tysięcy egzemplarzy miesięcznie, w postaci graficznej ładnej, częściowo ilustrowane. W miarę wzrostu zainteresowania i zwiększania się kadr organizacyjnych ruchu turystycznego, starać się będziemy powiększać nakład pisma stosownie do realnych potrzeb.

Tematyka pisma obejmować będzie następujące zagadnienia: 1) artykuły ideologiczne, 2) interesujące reportaże o imprezach i urządzeniach turystycznych, jako element doświadczalny i szkoleniowy w zakresie organizacji, 3) artykuły fachowe z zakresu organizacji i problemów turystyki, 4) informacje o wszelkiego rodzaju imprezach turystycznych i wczasowych, 5) zagadnienia turystyczne w Z.S.R.R. i krajach Demokracji Ludowej w szczególności, oraz zagadnienia specjalne z innych krajów. 6) Komunikaty i informacje o działalności Biura Turystyki, F. W. P., „Orbisu", ,,GAL'u", ,,Lotu", PKS'u, PTT, PTK, ZMP, Związku Samopomocy Chłopskiej, jednym słowem wszystkich, którzy pracują na odcinku turystycznym, 7) Dział bibliograficzny, szkoleniowy (kurs podstawowej wiedzy o turystyce), poradnik dla turysty, itp.

Wydawanie miesięcznika instrukcyjnego dla organizatorów turystyki nie wyczerpuje oczywiście zagadnienia. Dla konsumenta turystyki, dla uczestnika pociągu turystycznego, wyjazdów świątecznych, zjazdów masowych, wczasów robotniczych, jednym słowem dla konsumenta — człowieka pracy potrzebne będzie pismo tygodniowe, bądź wychodzące dwa razy w tygodniu, a nawet częściej, propagujące zagadnienia turystyki, informujące o pięknie kraju i dające informacje o bieżących wydarzeniach turystycznych. Sprawa tego pisma stanowi jednak następny etap pracy.

OD REDAKCJI

Numer niniejszy „Biuletynu Biura Turystyki“ jest numerem ostatnim. W r. 1950 „Biuletyn Biura Turystyki“ wychodzić nie będzie.

W miejsce „Biuletynu“ Ministerstwo Komunikacji, o czym jest mowa w artykule wstępnym niniejszego numeru, wydawać będzie miesięcznik p. n. „Turystyka“.

KRONIKA

I. Z DZIAŁALNOŚCI BIURA TURYSTYKI

Nowy lokal Biura Turystyki

Biuro Turystyki Ministerstwa Komunikacji przeniesione zostało z lokalu przy ul. Kazimierzowskiej 52 do baraku III na posesji przy ulicy Chmielnej 73.

Biblioteka Biura Turystyki Ministerstwa Komunikacji

Dla ułatwienia pracy, zarówno pracowników Biura Turystyki, jak publicystów turystycznych i krajoznawczych, oraz innych osób, zajmujących się zagadnieniami turystyki praktycznie, względnie prowadzących studia w tej dziedzinie, założył Wydział Turystyki Min. Kom. w roku 1945 własną bibliotekę, pozostającą pod ogólnym zarządem dyrekcji biblioteki głównej Min. Komunikacji. Wcielono do niej szereg książek z dziedziny turystyki i krajoznawstwa zakupionych w tym celu, oraz szereg ksiażek zwiezionych z rozmaitych instytucji na Ziemiach Odzyskanych. Z przedwojennej biblioteki Wydziału Turystyki Min. Kom. nic nie pozostało, gdyż uległa ona zniszczeniu w okresie powstania 1944 roku i całą pracę trzeba było rozpoczynać od fundamentów.

Gdy ilość książek, broszur, czasopism i map z wiosną 1949 r. doszła do blisko 5000 pozycyj, powołał Dyrektor Biura Turystyki w maju 1949 r. specjalną komisję biblioteczną, dla uporządkowania zbiorów, polecając jej zakończenie prac do 15 października 1948 r. W skład komisji wchodzili Dr M. Orłowicz jako przewodniczący, dawny bibliotekarz ob. Madejczyk i nowa kierowniczka biblioteki ob. Kukucka jako członkowie. W ciągu 5 miesięcy przejrzano wszystkie broszury, czasopisma i mapy z następującym rezultatem: z 1803 książek zainwentaryzowano 1300 książek, z tego przekazano do oprawy 154 książki. Bibliotece głównej Min. Kom. odstąpiono 455 książek, jako przydatnych raczej tamtej bibliotece, niż bibliotece specjalnej turystycznej. Usunięto całkowicie 38 książek zniszczonych lub nie przydatnych.

Z 1615 broszur propagandowych lub informacyjnych z dziedziny turystyki zainwentaryzowano i zatrzymano 1485 broszur, usunięto 130 broszur.

Z 792 czasopism zatrzymano 694, usunięto 98, zniszczonych lub niekompletnych. Zbiory map i afiszów propagandowych zatrzymano w całości.

Książki podzielono na trzy działy, a wewnątrz działów na grupy w liczbie 20.

Do działu I — turystyka i krajoznawstwo, włączono 913 książek. Najwięcej książek w tym dziale, bo przeszło 500 obejmują przewodniki i informatory dotyczące Polski i zagranicy, oraz monografie krajoznawcze dotyczące Polski i zagranicy.

Dzieła naukowe pomocnicze dla turystyki stanowia dział drugi. Grupy w tym dziale obejmują książki z zakresu historii, geografii, etnografii, przyrody, historii sztuki i komunikacji. Ogółem jest ich 203.

Wreszcie dział trzeci stanowią encyklopedie, słowniki, almanachy, kalendarze turystyczne, czasopisma turystyczne oprawne w roczniki stowarzyszeń turystycznych. Ogółem jest ich 50.

W bibliotece istnieja jeszcze duże braki i luki, zarówno w literaturze turystycznej wojennej lub powojennej. Ich uzupełnienie będzie zadaniem dwóch najbliższych lat, na co przewidziane są odpowiednie kredyty.

Konkurs na plakat turystyczny

W miesiącach letnich Biuro Turystyki Min. Kom. rozpisało konkurs zamknięty na kolorowy plakat turystyczny pod nazwą „Polska“, przyczym wymieniono kilka tematów, które przede wszystkim należy uwzględnić. Zaproszono 16 autorów, z których 13-tu nadesłało swe prace w ogólnej liczbie 17-tu. W konkursie wzięli udział ob. ob. Rudecki Gwidon z Warszawy, Grygiel Tadeusz z Łodzi, Kuczborska Irena z Warszawy, Karolak Jerzy z Krakowa, Knothe Kazimierz z Warszawy,

Lisowski Henryk z Milanówka, Lipiński Henryk z Warszawy, Muszyński Kazimierz z Warszawy, Mroszczak Józef z Katowic, Staniszkis Jerzy z Warszawy, Sawicki Władysław z Łodzi, Trepkowski Tadeusz z Warszawy i Wielhorski Czesław z Warszawy.

Posiedzenie sądu konkursowego odbyło się 4 listopada. Jego przewodniczącym był przedstawiciel Ministerstwa Kultury i Sztuki Dyr. Dep. Juliusz Mieszkowski, w skład sądu wchodzili z ramienia Biura Turystyki Min. Kom. Dyrektor Biura Dr. Zygmunt Filipowicz oraz Dr. Mieczysław Orłowicz, a z ramienia Zarządu Głównego Związku Polskich Artystów Plastyków ob. Stanisław Zamecznik i ob. Adam Bowbelski.

Nagrody wyznaczone przez Biuro Turystyki wynosiły: I nagroda 100.000 złotych, II nagroda 60.000 złotych, III nagroda 40.000 złotych, a poza tym w warunkach konkursu zastrzeżono, że każdy z autorów otrzyma za każdy nadesłany projekt złotych 25.000.

Najpierw wyeliminowano 9 projektów, które ze względu na sposób ujęcia nie mogły należycie spełnić roli propagandowej w dziedzinie turystyki.

Z pozostałych 8-iu uznano, że żaden nie posiada kwalifikacji na przyznanie mu I lub II nagrody, stwierdzając, że 4 najlepsze z nich posiadają mniej więcej równą wartość. Dlatego postanowiono kwotę 200.000 złotych przeznaczoną przez Min. Kom. na nagrody, rozdzielić na cztery równorzędne nagrody po 50.000 złotych, które przyznano jednogłośnie następującym pracom: 1) godło SEMAFOR, 2) godło 771, 3) godło WIOSNA, 4) godło HALA.

Po rozpieczętowaniu kopert okazało się, że praca zaopatrzona godłem SEMAFOR należała do ob. Trepkowskiego, godło 771 autor ob. Wielhorski, godło WIOSNA autor Józef Mroszczak, godło HALA autor Tadeusz Grygiel i Roman Szałas.

Archiwum fotografii Biura Turystyki Ministerstwa Komunikacji

Ponieważ przedwojenne archiwum fotografii z widokami Polski, które liczyło około 20.000 fotografii, mimo to, że zostało zabezpieczone w roku 1939 przez dawnych pracowników Wydziału Turystyki, uległo całkowitemu zniszczeniu w okresie powstania w .r 1944, po reorganizacji Wydziału Turystyki, w roku 1945 przystąpiono odrazu na nowo do zbierania i kompletowania fotografii osobliwości turystycznych Polski w jej obecnych granicach. Specjalny nacisk położono na Ziemie Zachodnie jako teren najmniej znany, zorganizowano nawet kilka specjalnych wypraw fotograficznych dla zyskania zdjęć z tych ziem.

Obecnie odbywa się porządkowanie archiwum fotograficznego Biura Turystyki, które w grudniu 1949 r. obejmowało około 6000 fotografii formatu 13X18 cm, częściowo wklejonych w albumy, po 200 fotografii każdy, ugrupowane terytorialnie, po części zaś przechowywane luźnie w grupach terytorialnych.

Poza tym archiwum fotografii posiada pewną ilość powiększeń fotograficznych, przeważnie formatu 30×40 cm., pochodzących częściowo z konkursów fotograficznych i wystaw fotografii krajoznawczej, częściowo zamówionych specjalnie. Część fotografii w tym formacie została użyta dla dekoracji korytarzy i sal gmachu Ministerstwa Komunikacji, w ogólnej liczbie 100 zdjęć, który to cykl będzie jeszcze uzupełniany w najbliższych miesiącach.

Obecnie kończy się inwentaryzację archiwum fotografii, która jest dość mozolna, gdyż obejmuje ono 6000 pozycyj a zatym trzykrotnie więcej niż biblioteka Biura Turystyki. Z inwentaryzacji tej okazuje się, że w zbiorach fotograficznych Biura Turystyki pod względem terytorialnym są jeszcze poważne luki. Z jednych województw jest zdjęć bardzo wiele, z innych za mało dla ich zobrazowania pod względem turystycznym i krajoznawczym. W najbliższych latach będzie podjęta akcja, aby je skompletować w taki sposób, aby mieć z każdego województwa conajmniej po 200 zdjęć obrazujących jego walory turystyczne.

Archiwum fotografii Biura Turystyki jest podstawą doboru ilustracyj do wydawnictw propagandowych turystycznych, wydawnictw informatorów i przewodników turystycznych, monografii krajoznawczych, afiszów turystycznych, fotografii na ściany Min. Kom. i podwładnych resortów, dla dekoracji działów turystycznych na wystawach i targach, dla ilustrowania rozkładu jazdy itd.

Konkurs fotograficzny „Turystyka w Polsce Ludowej".

Po dwuletniej przerwie ogłosiło Biuro Turystyki M. K. w październiku ub. roku konkurs fotograficzny pod hasłem „Turystyki w Polsce Ludowej". Podczas gdy poprzedni konkurs w roku 1947 dopuszczał wszelkie zdjęcia z Polski bez ograniczenia co do czasu ich wykonania i tematów, przy obecnym konkursie zaznaczono z góry, że na konkurs mogą być nadsyłane tylko zdjęcia ożywione i wykonane nie dawniej niż 22-go lipca 1944 r., kiedy utworzył się Rząd Polski Ludowej w Lublinie. Objaśniono, że przez zdjęcia ożywione rozumie się zdjęcia z grupami turystów w jakiejkolwiek formie (turystyka górska, narciarstwo, wycieczki piesze, wodne, samochodowe, motocyklowe, kolarskie, stroje ludowe, sceny z polowań, ożywione przez zwierzynę łowną lub zwierzęta domowe, turystyka masowa, uroczystości itd.). Zastrzeżono też z góry, że na konkurs należy nadsyłać tylko

zdjęcia przydatne dla propagandy turystycznej Polski w duchu pozytywnym. Termin nadsyłania zdjęć wyznaczono do 20 listopada 1949 r., a już w tydzień później rozpoczęły się posiedzenia sądu konkursowego.

Ogółem na konkurs nadesłało prace 63 autorów, którzy nadesłali 486 prac. W skład sądu konkursowego wchodzili: przedstawiciel Biura Turystyki Min. Kom. Dr Mieczysław Orłowicz, którego powołano na przewodniczącego sądu, delegat Ministerstwa Kultury i Sztuki kierownik referatu fotografiki Radca Marian Schultz, oraz delegat Polsk. Towarzystwa Fotograficznego ob. Jan Sunderland i Leonard Sempoliński.

Na pierwszym posiedzeniu w dniu 28 listopada postanowiono przejrzeć wszystkie prace pod kątem ich przydatności tematycznej dla celów propagandy turystycznej i odrzucić te wszystkie, które tego zadania nie mogą spełnić. Po trzygodzinnej pracy odrzucono 181 fotografii, do dalszej oceny pozostało 305.

Na drugim posiedzeniu w dniu 29 listopada przystąpiono do oceny pozostałych fotogramów z punktu widzenia ich wartości artystycznej. W wyniku tego przeglądu odrzucono 222 prac i do ostatecznej oceny, do grupy z której wybierze się fotogramy do nagród o wyróżnienie pozostały 84 prace.

Wreszcie na ostatnim posiedzeniu w dniu 30 listopada po trzech eliminacjach, względnie głosowaniach kartkami wyeliminowano 9 fotogramów, tj. tyle, ile miało być przyznanych nagród.

Drogą głosowania wśród nich przyznano:

Pierwszą nagrodę w kwocie 60.000 złotych fotografii przedstawiającej widok Krywania z Kasprowego Wierchu, której autorem okazał się Kazimierz Wawrzyniak z Łodzi.

Drugą nagrodę w kwocie 40.000 złotych przyznano fotografii przedstawiającej narciarzy na grani tatrzańskiej „Diabły Górskie", której autorem okazał się ob. Tadeusz Link w Gdyni.

Wreszcie trzecią nagrodę w kwocie 20.000 złotych otrzymał ob. Janusz Wilden z Warszawy za „Rybaka nad jeziorem Nidy".

Wyróżnienia po 10.000 złotych otrzymali ob. Jan Bułhak z Warszawy za pracę „Mewy nad Zalewem Szczecińskim", ob. Roman Jakimiec z Bytomia za pracę „Narciarze pod Żółtą Turnią", Inż. Jerzy Strumiński z Poznania za pracę „Na Kasprowy". Mgr. Tadeusz Dohnalik z Warszawy za pracę „Ślązaczki z Piekar", ob. Janina z Wrocławia za pracę „Zachód nad morzem", oraz ob. Edward Czapliński z Warszawy za pracę „Świt nad Pisą".

Wszystkim pracom, które doszły do oceny w ostatnim dniu w liczbie 75, nadesłanym przez 38 autorów, przyznano wyróżnienia honorowe. Otrzymali je: Dr. Saysse-Tobiczyk Kazimierz i Inż. Tadeusz Jankowski z Warszawy za 7 prac, ob. Komorowski Kazimierz z Sopotu za 7 prac, ob. Hartwig Edward z Warszawy za 4 prace. ob. Jakimiec Roman z Bytomia za 3 prace, ob. Falkowski Edward z Warszawy za 4 prace, ob. Jan Bułhak z Warszawy za 3 prace, ob. Wawrzyniak Kazimierz z Łodzi za 3 prace, ob. Czapliński Edward z Warszawy za 3 prace, ob. Kaczanowski Feliks z Lublina za 3 prace, ob. Link Tadeusz z Gdyni za 3 prace, ob. Holeksa Karol z Cieszyna za 2 prace, ob. Wilden Janusz z Warszawy za 2 prace, ob. Margulski Bolesław z Krakowa za 2 prace, Mgr. Mostowski Czesław z Krakowa za 2 prace, ob. Nowak Henryk z Gdańska za 2 prace, ob. Obrąpalscy Fortunata i Zygmunt z Poznania za 2 prace, Inż. Jerzy Strumiński z Poznania za 2 prace. Wreszcie po jednej pracy wyróżniono: ob. Izdebskiego Stanisława z Sopotu. Mgr. Zbigniewa Bandurskiego z Miechowa, Inż. Szmidtgala Eugeniusza z Warszawy, Alfredy Jakimiec z Bytomia Makarewicza Henryka z Katowic, Skwarkowej Heleny z Gdyni, Pindelskiego Bronisława z Krakowa, Szczuki Antoniego z Krakowa, Szałaśnego Witolda z Białej k/Bielska, Wańskiego Tadeusza z Gdyni, Ohlego Mariana z Krakowa, Cięgiela Jana z Cieszyna, Skrzydłowskiego Eugeniusza z Gdyni, Waligóry z Jeleniej Góry. Deptuszewskiego Stefana z Grodziska Mazowieckiego, Flacha Zdzisława z Wrocławia, Mgr. Tadeusza Dohnalika z Warszawy, Staszewskiego Floriana z Gdyni, Burzyńskiego Romana z Warszawy, Tomaszkiewicza Wiesława z Krakowa i Elgas Ireny z Krakowa.

Trzecią część nadesłanych na konkurs fotografii zakupiło Ministerstwo Komunikacji do zbiorów Biura Turystyki. Częściowo urządzono ich pokaz publiczny na kursach turystycznych B. T., częściowo w czasie pokazu fotografii w gmachu Min. Kom. w okresie uroczystości 70-cio lecia urodzin Generalissimusa Stalina.

Na podstawie jednogłośnej opinii członków sądu konkursowego należy stwierdzić, że poziom artystyczny prac nadesłanych na tegoroczny konkurs był naogół bardzo wysoki, i o wiele bardziej wyrównany aniżeli na konkursie przed dwoma laty.

W miejsce większości prac ówczesnych. zaledwie dostatecznych, a w wielkiej ilości nawet niedostatecznych, na konkursie tegorocznym przeważały prace z notą dobre i b. dobre.

Estetyka szlaków komunikacyjnych

Biuro Turystyki Ministerstwa Komunikacji, wśród zagadnień jakie stoją przed nim, podjęło również zagadnienie estetycznego wyglądu wszystkich urządzeń komunikacyjnych.

Jako naczelne zadanie, wysuwa się tutaj troska o przestrzeganie ładu i czystości zarówno na dworcach kolejowych, autobusowych, lotniczych, portach, jak również i w ich najbliższym otoczeniu.

Koniecznością jest urządzenie koszów, zbiorników na wszelkie odpadki i przestrzeganie czystości peronów, wnętrz wagonów, statków wodnych, lub powietrznych.

Praca referatu estetyki Biura Turystyki, nie tylko będzie miała za zadanie utrzymanie czystości na samych liniach kolejowych o sztywnym torze, lecz i w ich najbliższym otoczeniu. Będzie to troska również o czystość w bufetach i jadłodajniach dworcowych, by obrusy zarówno lniane, jak i papierowe nie były stale poplamione jedzeniem. Poczekalnie i miejsca pobytu ludzi, winny być urządzone czysto i estetycznie.

Troską Biura Turystyki będzie również urządzenie estetyczne zarówno szlaków komunikacyjnych, jak wszelkich budowli, oraz ich wnętrz, związanych z ruchem turystycznym. Największą u nas bolączką, jest zaniedbanie w wykształcaniu estetycznych widoków z trasy ruchu.

Jadąc koleją żelazną widzimy szpetne budy, budki, poniszczone drzewa, gdy można by te wady usunąć w dość prosty sposób.

Zadaniem Biura będzie wprowadzenie maksimum zieleni w otoczeniu szlaków turystycznych, urządzanie skupisk roślinnych, krzewowych i drzewnych. Zakładanie trawników na dworcach kolejowych i w ich otoczeniu, obsadzanie budowli pnączami (winem, bluszczem itp.).

Biuro stawia sobie za zadanie podniesienie estetyki wyglądu wnętrz, wszelkich pojazdów (kolejowych, samochodowych, lotniczych i morskich) oraz wnętrz dworcowych. Tutaj Biuro zwróci szczególną uwagę na stworzenie urządzeń reklamowych oraz zarezerwowanie miejsc na wszelkiego typu ogłoszenia, propagujące krajoznawstwo, etnografię, swojszczyznę regionalną i rozmieszczane tablice, ilustrujące skarby artystyczne i kulturalne Polski.

Biuro wpływać będzie na przeistoczenie wszelkich nieestetycznych, przestarzałych urządzeń dworcowych, na budowle o wysokich walorach estetycznych, godne budującej się Polski Socjalistycznej.

Biuro zabiegać będzie o estetyczne odświętne dekorowanie dworców, uwzględniając zarówno najwyższe osiągalne walory dziennego, jak i nocnego oświetlenia.

II. INWESTYCJE TURYSTYCZNE W TERENIE

Inwestycje turystyczne w 1949 r.

Inwestycje turystyczne objęły w r. 1949 remonty następujących schronisk, domów wypoczynkowch i ośrodków weekendowych:

W Warszawie i województwie warszawskim: Kampinos, Jadwisin, Zakroczym.

W województwie szczecińskim: nad jeziorem Gardno, Słupsk, Świnoujście, Szczecin, Dziwnów, Stargard, Międzyzdroje.

W województwie gdańskim: Elbląg, Gdańsk, Wdzydze.

W województwie bydgoskim: Sokole, Koronowo, Łęgnowo.

W województwie olsztyńskim: Wilkasy, Pasłęk, Orneta, Pluszki pod Ostródą, Krutynia, Frombork, Kętrzyn.

W województwie białostockim: Wigry, Augustów, Łoski, Mikaszówka.

W województwie wrocławskim: pod Łabskim Szczytem, na Wysokim Kamieniu, pod Szrenicą, na Kwarcu, na Samotni, pod Śnieżką, na Śnieżce, na Chełmcu, na Choinach, nad Małą Łomnicą, Jelenia Góra, w Chojnastach, na Śnieżniku, na Śnieżnych Kotłach, Szklarska Poręba, Ziębice, Maria Śnieżna, Bardo Śląskie, Wałbrzych, Ślęza (Sobótka), na przełęczy Karkonoskiej, Polanica-Zdrój.

W województwie lubelskim: Puławy, Lublin, Kazimierz nad Wisłą.

W województwie śląsko-dąbrowskim: na Szyndzielni, na Klimczoku, na Równicy, na Stożku, na Bratniej, Otmuchów, Opole.

W województwie krakowskim: Myślenice, na Łysinie, Zakopane, Dolina Pięciu Stawów, Hala Gąsienicowa, Hala Kondratowa, Hala Ornak, na Wielkiej Raczy, Zwardoń, na Pilsku, na Boraczej, pod Babią Górą, na Skrzycznym, na Lipowskiej, na Rysiance, na Leskowcu.

Znakowanie szlaków turystycznych

W r. 1949 dzięki zasiłkom pieniężnym, udzielonym Polskiemu Towarzystwu Krajoznawczemu przez Biuro Turystyki Ministerstwa Komunikacji, zostały na terenach pozagórskich wyznakowane barwami następujące szlaki turystyczne:

Na terenie puszczy Kampinoskiej wyznakowano 3 szlaki turystyczne: niebieski od Czerwińska do Leszna, szlak 11,5 km.; Szymanów — schronisko w Granicy barwą żółtą; połączenie od Granicy, gdzie znajduje się jedyna w puszczy Kampinoskiej i jedyne na terenie woj. warszawskiego schronisko do szlaku t. zw. „niebieskiego", 2,5 km. — barwą zieloną; również barwą zieloną szlak 5 km. z Palmir do Izabelina.

Na terenie Jury Krakowskiej: wyznakowany został szlak, prowadzący z Krakowa przez wzgórza i ruiny zamków w kierunku Częstochowy.

Na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego wyznakowano 5 dróg wycieczkowych, opracowanych przez profesora Szulczewskiego, przyrodnika i dziś najlepszego znawcy tego parku.

Na terenie Mazur: w okolicach Rucian: szlak „czerwony" od przystanku Szeroki Bór do b. kwatery Goeringa nad jeziorem Jagodne, długość szlaku 4 km.; szlak od stacji Ruciane obok schroniska P. T. K. przez lasy, wieś Widryny, Uktę, Krutynię z powrotem do Rucian, znaki czerwone, długość szlaku 40 km.; szlak „niebieski", długość szlaku 24 km. — z Krutyni do jez. Mokrego i dokoła tego jeziora; przeprowadzane jest znakowanie na terenie lasu miejskiego pod Olsztynem.

III. Z ŻYCIA STOWARZYSZEŃ KRAJOZNAWCZO-TURYSTYCZNYCH I POKREWNYCH

Z działalności Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego

W dniu 11 grudnia 1949 roku odbyło się w Warszawie pod przewodnictwem prof. Stanisława Leszczyckiego i posła Marka Arczyńskiego plenarne posiedzenie Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. W posiedzeniu wzięło udział 30 osób, w tym również przewodniczący Okręgów PTK.

Głównym celem posiedzenia było omówienie całokształtu zagadnień krajoznawczych na tle sprawozdania z działalności Prezydium Zarządu Głównego.

Sprawozdanie ogólne złożył Sekretarz Generalny Kazimierz Staszewski, informując o zorganizowaniu nowych Oddziałów w Tarnowie, Olkuszu, Zakroczymiu, Będzinie, Miechowie, Czaplinku, oraz Okręgu w Poznaniu. Prezydium opracowuje program szkolenia dla działaczy krajoznawczo-turystycznych, przez swego prelegenta objazdowego prowadzi akcję odczytową, cieszącą się dużym powodzeniem, przygotowało szereg wydawnictw do druku. Komisja Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej, obchodząca trzydziestolecie swej pracy, wykazuje 640 zarejestrowanych Kół. Jest charakterystycznym objawem, że największą liczbę Kół Krajoznawczych wykazują okręgi robotnicze, mianowicie śląski i łódzki. Koło P.T.K. w Kluczach, związane organizacyjnie z Oddziałem w Olkuszu, wykazuje 240 członków wyłącznie spośród robotników. Fakty powyższe są dowodem, że krajoznawstwo może stać się interesujące dla świata pracy, który już się zorganizował w Kołach PTK. w Kluczach, Zielonej Górze, a ostatnio organizuje się w Starachowicach.

Ze sprawozdania V.Prezesa Stanisława Lenartowicza, przewodniczącego Wydziału Turystycznego PTK wynika, że w roku 1949 w schroniskach PTK zainwestowano 60.000.000 zł na roboty budowlane w 47 schroniskach, oraz 8.000.000 zł na urządzenia wewnętrzne, łącznie więc wykorzystano kredyt Biura Turystyki Min. Komunikacji w kwocie 68 milionów złotych. Wydział Turystyczny opracował szereg instrukcji dotyczących gospodarki w schroniskach, dążąc do nadania tej gospodarce wybitnie społecznego charakteru z uwzględnieniem potrzeb krajoznastwa.

Sprawozdanie z akcji muzealnej złożył V.Prezes Józef Kołodziejczyk. PT Krajoznawcze wykazuje dużą inicjatywę w kierunku restytuowania muzeów przedwojennych oraz powoływania nowych placówek muzealnych przy współudziale zainteresowanych Oddziałów PTK. W ostatnich dniach Ministerstwo Kultury i Sztuki powiadomiło Zarząd Główny PTK, iż jeszcze w roku 1949 przejmie od Towarzystwa 5 muzeów regionalnych, mianowicie: w Piotrkowie, Włocławku, Tomaszowie Mazowieckim, Miechowie i Kętrzynie. Po rozważeniu tych zagadnień Zarząd Główny PTK przyjął jednogłośnie następującą uchwałę:

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego wita ze szczerym uznaniem decyzję Rządu Rzeczypospolitej o planowym przejmowaniu przez Państwo muzeów i zbiorów muzealnych, gdyż uważa, że tylko opieka Państwa nad muzeami daje gwarancję pełnego ich rozwoju. Polskie Towarzystwo Krajoznawcze natomiast będzie jak najusilniej popularyzować muzea w masowym ruchu krajoznawczo-turystycznym dla szybkiego rozwoju wiedzy i kultury mas pracujących w Polsce Ludowej. W związku z tym Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego wzywa wszystkie zarządy Okręgów i Odziałów, aby prowadziły nadal wzmożoną akcję współpracy z muzeami terenowymi, oraz gromadziły pod nadzorem Ministerstwa Kultury i Sztuki krajoznawcze zbiory muzealne, które mogą stać się zaczątkiem tworzenia nowych muzeów regionalnych.

Sprawozdanie z akcji ochrony zabytków złożył przedstawiciel Wydziału Społecznej Opieki nad Zabytkami Przeszłości dr Szymański. Wydział powołał wieloosobową Radę Naukową, składającą się z wybitnych znawców, opracował regulamin Wydziału i Rady, instrukcję dla Opiekunów Społecznych nad zabytkami, wreszcie pierwszą listę kandydatów na Opiekunów dla wyznaczonych zabytków przeszłości.

Po zreferowaniu sprawozdania kasowego przez Skarbnika W. Dobrowolskiego oraz po ożywionej dyskusji Zarząd Główny zaaprobował przedstawione sprawozdania z działalności Prezydium.

Na podstawie referatu Kierownika Biura Zbigniewa Tokarskiego omówiono zasady gospodarki budżetowej na r. 1950. Stwierdzono, że rozwijający się zakres prac Towarzystwa powoduje konieczność dalszego zwiększenia sum budżetowych zarówno na cele organizacyjno programowe, jak i inwestycyjne.

Sprawa upowszechnienia turystyki i krajoznawstwa wymaga od Towarzystwa ścisłej współpracy z takimi organizacjami masowymi, jak partie polityczne, związki zawodowe, Związek Samopomocy Chłopskiej, ZMP. Tę sprawę silnie podkreślił w swym zagajeniu oraz przy zakończeniu obrad Prezes Min. Leszczycki. Po tej linii winny podążać wszystkie Oddziały i Okręgi PTK.

Akcja muzealna P. T. K.

Z 19 muzeów Polskiego Tow. Krajoznawczego okresu przedwojennego, położonych na terenach Polski dzisiejszej, obecnie jest czynnych osiem: Kielce, Łęczyca, Pabjanice, Piotrków, Radom, Tomaszów Mazowiecki, Włocławek i Zamość. W tej liczbie trzy muzea prowadzone są przez Oddziały PTK: w Piotrkowie, Tomaszowie Mazowieckim i Włocławku, — cztery przez samorządy: w Łęczycy, Pabjanicach, Radomiu i Zamościu oraz muzeum P.T.K. w Kielcach, które jako muzeum wojewódzkie zostało upaństwowione.

Jednym z pierwszych muzeów jakie powstało po wojnie było muzeum w Kielcach, jest ono obecnie upaństwowione, zawiera cenne zabytki sztuki, pochodzące ze zbiorów podworskich a zbierane i gromadzone po parcelacji majątków.

Muzea: w Piotrkowie, Tomaszowie Mazowieckim i Włocławku, posiadające w znacznej części zbiory ocalałe ze zniszczeń wojennych, utrzymywane są i były prawie że całkowicie z dotacji pochodzących ze Skarbu Państwa.

Ocalałe zbiory w Łęczycy, Pabjanicach, Radomiu i Zamościu zostały włączone do dziś już istniejących, bądź tworzących się przy współudziale P.T.K. muzeów samorządowych.

Akcję muzealną Towarzystwa w okresie powojennym rozpoczęto pod koniec 1948 r. Przystępując do organizacji regionalnych muzeów krajoznawczych Polskie Towarzystwo Krajoznawcze przyjęło następujące wytyczne:

1. Regionalne muzea krajoznawcze są instytucjami oświatowo-wychowawczymi, a przez wprowadzenie do muzeów nowej treści ideowej, odpowiadającej gruntownym przemianom społeczno-socjalnym Polski Współczesnej, muzea krajoznawcze winny szerzyć uspołecznienie w oparciu o socjalistyczne wychowanie jaknajszerszych mas społeczeństwa.
2. W tym zakresie Polskie Tow. Krajoznawcze po przez organizację muzeów spełniać będzie zastępczo funkcje Państwa, a gdy w związku z dekretem o upaństwowieniu muzeów, którekolwiek z muzeów Polskiego Tow. Krajoznawczego będzie upaństwowione, wtedy P.T.K. będzie je traktować jako wkład Polskiego Tow. Krajoznawczego do ogólnopolskiej akcji w organizowaniu krajoznawczych muzeów regionalnych w Polsce.
3. Organizację muzeów podejmować wespół z władzami samorządowymi, oraz organizacjami społecznymi o charakterze kulturalno-oświatowym.
4. Organizacją muzeów zainteresować Koła Krajoznawcze Młodzieży, jako wdzięczne pole działalności dla niejednego z tych Kół.

W wyniku podjętej akcji muzealnej w r. 1949 uzyskano następujące osiągnięcia:

1. Naczelna Dyrekcja Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki pismem z dnia 19 września 1949 r. L. dz. 9041/9 uznała Polskie Towarzystwo Krajoznawcze za prawnych właścicieli muzeów: w Piotrkowie, Tomaszowie Mazowieckim i Włocławku, mimo, że muzea te od r. 1945 są utrzymywane niemal że całkowicie z dotacji Ministerstwa Kultury i Sztuki.
2. W r. 1950 przewiduje się otwarcie c z t e r e c h przedwojennych muzeów P.T.K.: w Miechowie, Ojcowie, Olkuszu i Sandomierzu, oraz całkowicie t r z e c h nowych w następujących miejscowościach: w Myślenicach — muzeum obejmujące teren Beskidu Wyspowego, w Warce — muzeum poświęcone Pułaskiemu, Matlakowskiemu i Wysockiemu i na Św Krzyżu — muzeum regionu Św. Krzyskiego i Puszczy Jodłowej.

Poza tym akcją tą zainteresowano, wysyłając odpowiednie pisma i memoriały, Miejskie i Powiatowe Rady Narodowe, Zarządy Miejskie i Urzędy Powiatowe oraz Wojewódzki Wydział Kultury i Sztuki. W komitetach organizacyjnych muzeów biorą udział poza Zarządem Oddziałów czy Okręgów, przedstawiciele samorządów miejskiego i powiatowego w osobach burmistrzów, starostów i członków Rad Narodowych.

Pod koniec 1950 roku z powyżej wymienionych miejscowości będzie można przygotować uruchomienie muzeów na początek roku 1951, a może nawet i pod sam koniec 1950 r. w następujących miejscowościach: w Bieczu (domek Kromera), Krośnie, Kętrzynie, Lidzbarku, Opocznie i w Puławach. Uzyskano pomoc ze strony Państwowego Muzeum Etnograficznego w Krakowie, w formie przekazania niektórych eksponatów w depozyt muzeów w Miechowie, Myślenicach i Olkuszu, a zarazem Dyrektor Muzeum dr. Tadeusz Seweryn wyraził zgodę na pomoc fachową w organizowaniu muzeów, położonych w pobliżu Krakowa.

IV. RUCH WYDAWNICZY

Nowe afisze propagandowe z widokami Polski

Najważniejsze dla celów propagandowych, a jednocześnie informacyjnych, są afisze tak zwane rotograwiurowe, wykonywane w formacie 62 x 100 cm., ustalonym przez Międzynarodową Unię Kolei Żelaznych i Międzynarodowy Związek Urzędów Turystycznych, a wykonywane na podstawie fotografii. W roku 1948 jako trzy pierwsze afisze powojenne z tego cyklu wydano afisze przedstawiające Wrocław (portal katedry), Gdynię ((port węglowy), i żaglowce na jeziorach Mazurskich.

W końcu roku 1949 Biuro Turystyki oddało do druku 12 dalszych afiszów rotograwiurowych. Wykonano je na podstawie fotografi Prof. Jana Bułhaka, Mgr. Tadeusza Dohnalika z Warszawy, R. S. Ulatowskiego z Poznania, Stanisława Muchy z Krakowa, Kazimierza Komorowskiego z Gdyni i innych. Afisze przedstawiają ratusz w Zamościu, dziedziniec biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie, baszty i mury miejskie w Paczkowie, Tatry w zimie, Krynicę — widok ogólny, fragment trasy W—Z w Warszawie, Ślązaczkę z Chorzowa w stroju ludowym, Dolinę Ojcowską, fragment portu w Szczecinie wraz z Urzędem Wojewódzkim, schronisko Perła Zachodu w Sudetach wraz z jeziorem, port rybacki w Gdyni i ratusz w Poznaniu.

W ciągu roku 1950 ma wyjść jeszcze przynajmniej drugie tyle afiszów rotograwiurowych, a wszystkie razem tworzą komplet, który będzie mógł zobrazować najpowabniejsze osobliwości Polski z rozmaitych okolic. Mają one być używane nietylko dla dekoracji dworców kolejowych, ale także świetlic i innych sal publicznych oraz instytucyj oświatowych, dlatego nakłady w porównaniu z pierwszymi trzema zostały znacznie podwyższone.

Program wydawnictw krajoznawczych „Czytelnika“ w dziale „Wiedza Powszechna“ na rok 1950

Przewodniki monograficzne:

Olsztyn i pojezierze Mazurskie — dr M. Orłowicza.
Łódź i Okręg Przemysłowy Łódzki — pod redakcją prof. J. Dylika.
Wybrzeże Pomorza Zachodniego i Szwajcaria Połczyńska — J. Staśko.
Warszawa — praca zespołowa.
Łowicz i Ks. Łowickie — prof. S. Seweryna i J. Wegnera.
Kielce i Góry Świętokrzyskie — S. Kowalczewskiego.
Gdańsk i Dolne Powiśle — J. Kilarskiego.
Pojezierze Augustowsko-Suwalskie — praca zespołowa.
Wilanów — dr. K. Zawanowskiego.
Płock — Michała Jachnisa.

Przewodniki ilustrowane zdjęciami fotograficznymi i zaopatrzone w mapy i plany. Nakład od 10 do 20 tysięcy egzemplarzy.

Program wydawnictw krajoznawczych „Naszej Księgarni“ na rok 1950

Album fotograficzny z cyklu „Piękno Polski“.

Ziemia Lubuska — Zajchowskiej.
Pobrzeże Gdańskie — Jana Kilarskiego.
Góry Świętokrzyskie — Massalskiego.
Ziemia Krakowska — Jana Reychmana.
Z biegiem Odry — Czekańskiej.
Dolny Śląsk — Stanisława Lenartowicza.
Warszawa — Józefa Kołodziejczyka.
Poznań — Dubowskiego.
Kraków — Porazińskiej.
Pieniny prof. Kazimierza Sosnowskiego.
Nasze morze — Jana Kilarskiego.
Wrocław.
Lubelszczyzna — Morelowskiego.

WYDAWNICTWO MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

NAKŁADEM PRZEDSIĘBIORSTWA „WYDAWNICTWA KOMUNIKACYJNE“

Warszawa 12, ul. Kazimierzowska 52

Spółdz. Pracy Zrzesz. Druk. „Linotyp“. W-wa, Szustra 1. Tel. 4.26-19 — B-98115.